haja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

)—YEAR XXXII. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PETEK, 31. MAJA (MAY 31), 1940 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 107

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

avezniki utrpeli ogromne gube v bitkah z Nemci

Naciji pravijo, da je bilo 100,000 angleških in francoskih vojakov ubitih. Nemci potopili šestnajst angleških transportov in tri bojne ladje. Belgijska vlada v izgnanstvu odstavila kralja Leopolda in ga proglasila za izdajalca. Italija bo kmalu stopila v vojno

ERLIN, 31. maja.—Vrhovoveljstvo poroča, da je bilo 000 angleških in francoskih kov ubitih v zadnjih treh . V Berlinu so priznali, da ile tudi nemške izgube ve-

emški letalci so potopili šest- angleških transportov in bojne ladje ter sestrelili 89 ih letal v bitkah nad Rokav- zalivom. Tri francoske ar- e so obkoljene in preti jim enje.

poročajo, da je Hitler po- Goebbelsa, ministra propa- de, v svoj glavni stan na za- i fronti, "da sestavi senza- alno naznanilo." Nekateri pajo iz tega, da se bo nazna- nanašalo na vstop Italije v o na strani Nemčije.

ARIZ, 31. maja.—Belgijska a v izgnanstvu je odstavila ja Leopolda, ker je odredil itulacijo belgijske armade, in roglasila za izdajalca. Urad- naznanilo o akciji vlade bo es objavljeno. Člani belgij- vlade se nahajajo v Limoge- centralnozapadni Franciji.

ERLIN, 29. maja.—Vrhov- poveljstvo je danes naznani- da je Lille, francosko indus- sko mesto, padlo. Nemške so zasedle tudi Ostend, bel- ko mesto ob Rokavskem za- u. Hitlerjeve kolone so pre- francosko obrambno črto in ezniški armadi, ki je obkro- a od vseh strani, preti uniče-

Berlin, 29. maja. — Tu kro- govorice, da bo Hitlerjeva nada pričela prodirati proti rizu, z namenom, "da poveča iko med francoskimi prebi- ci." Nacijski krogi so uver- i, da je kapitulacija belgij- armade 300,000 mož demo- izirala francoske čete in ci- o prebivalstvo.

Uradni militaristični krogi lče o nadaljnjih korakih. Iz- ili so le, "da bo prihodnja npanja usmerjena proti Lon- u ali pa Parizu, toda odloči- še ni padla. Cilj je še vedno polno uničenje Velike Brita- in Francije, ki sta odgovor- za vojno."

V Berlinu so izjavili, da se do napori generala Weygan- , vrhovnega poveljnika zaveznike oborožene sile, glede po- nitve armade 700,000 mož iz sti v severni Franciji, izjalo- i. Armada se bo morala poda- drugače bo uničena.

Glavni stan nemške armade naznanil, da Nemčija smatra lgijskega kralja Leopolda za jaka, ki se je hrabro boril. eležen bo vseh časti, ki mu edo. Možno je celo, da bo do- prestol kot vladar nove dr- ve, katero bodo tvorile belgij- e in holandske pokrajine. Ta nadomestila prejšnjo Belgi- . Vlada holandske kraljice Vi- emine, ki je pobegnila v Lon- n, mora biti kaznovana.

Pariz, 29. maja. — Belgijski premier Hubert Pierlot je na- anil po radiu, da je bil Leo- old odstavljen kot kralj Belgi- . Vlada ga je že informirala, a odklanja njegovo kapitulacijo in da je odredila civilno in mili- aristično mobilizacijo Belgijcev a francoskem ozemlju. "Mi mo- amo rešiti čast Belgije," je de- al Pierlot.

Kmalu po naznanilu o kapitulaciji kralja Leopolda je premier Pierlot izjavil, da so bili vsi belgijski uradniki razrešeni prisege lojalnosti kralju.

Zadnja poročila kažejo izdajstvo kralja Leopolda v jasni luči. Angleški in francoski voditelji so izjavili, da so že pred kapitulacijo opazili sumljivo Leopoldovo obnašanje. Izdajstvo je bilo razkrito, ko so Nemci napadli angleške in francoske čete iz ozadja, kjer je bila zbrana belgijska armada. Pozneje so ugotovili, da so Nemci prebili belgijsko črto brez odpora. Odkar so saksonske čete zapustile Napoleona pri Leipzigu, ni bilo izdajstva, ki bi se lahko primerjalo izdajstvu Leopolda. Kralj je prodal svojo armado Hitlerju za dvomljivo ceno ohranitve prestola.

Pospešitev oboroževanja v Angliji

Uposlitev žensk v vojnih industrijah

London, 29. maja. — Velika oborožitvena kampanja je v razmahu. Vse tovarne, ki so dobile naročila od vlade, so bile pozvane, naj pospešijo produkcijo. Glavne industrije morajo podaljšati delovne ure in obratovati sedem dni v tednu. Delovne ure v važnih industrijah, v katerih so uposleni fantje pod vojaško starostjo, so bile podaljšane od 47 na 57 ur na teden.

V vseh industrijskih središčih so bili ustanovljeni posebni odbori, katerim je bila poverjena oblast premeščanja delavcev iz ene industrije v drugo in iz kraja v kraj, kakor bo zahtevala potreba. Inženirske in strojne tovarne bodo uposlile veliko število žensk. Tu sodijo, da bo v nekaj mesecih 1,500,000 žensk uposlenih v industrijah.

Na podlagi uveljavljenih zakonov, ki dajejo vladi diktatorsko oblast, bo ona določala mezde in delovne pogoje. Politični krogi napovedujejo, da bodo morali delavci pristati na znižanje mezd.

Stalno jačanje ameriške armade

Washington, D. C., 29. maja. —Federalna armada je danes dvakrat večja nego je bila ob izbruhu svetovne vojne, poleg tega pa je tudi bolj izvežbana in bolje opremljena. L. 1914 je armada štela 102,000 mož, danes pa šteje 228,000 častnikov in vojakov. Narodna garda šteje danes 235,000 mož, dočim je imela ob izbruhu svetovne vojne 130,000 mož. Ta je igrala važno vlogo v zadnji vojni. Izkušnje je dobila v službi ob mehiški meji l. 1916 in bila je izvežbana, ko je stopila na zapadno fronto. V rezervnih zborih ima Amerika armado 105,000 častnikov in 40,000 mož. Ob izbruhu svetovne vojne sploh ni imela rezervne armade razen nekaj upokojenih častnikov. Izmed 228,000 mož v armadi jih služi okrog 60,000 v teritorijih zunaj Amerike. Amerika nima več armade na Kitajskem, toda na Filipinskih otokih ima 11,000 vojakov, 20,000 na Havaju, 20,000 na ozemlju ob Panamskem prekopu, 6000 na Portoriku in manjše število na drugih strategičnih točkah.

Civilisti nadomestili vojake v Rimu

Kapitulacija Belgije podžgala vojno agitacijo

Rim, 29. maja. — Civilisti so zavzeli pozicije, katere so zapustili vojaki. Kapitulacija belgijske armade na severni fronti je podžgala agitacijo, da Italija stopi v vojno na strani Nemčije. Tu prevladuje mnenje, da bo odločitev kmalu padla.

Mladi fašisti vršijo službe prometnih policajev, ženske in dekleta pa so oblekle uniforme. Vozijo se na motornih kolesih in vežbajo za službo v zvezi z obrambo proti letalskim napadom.

Dogodki v Španiji vzbujajo veliko pozornost fašističnega tiska. Časopisi so objavili vesti o demonstracijah proti Veliki Britaniji in Franciji v španskih mestih pod velikimi naslovi. Vrata neomejenemu odhajanju Angležev in Francozov iz Italije so bila že zaprta in iz tega mnogi sklepajo, da se bo Italija kmalu vrgla v vojno na strani Nemčije. Angleži in Francozi, ki so hoteli dobiti informacije glede viz, so dobili odgovor, da podrobnosti o teh niso na razpolago.

Špekulacije so se pojavile, da je morda Mussolini vplival na belgijskega kralja Leopolda, da je kapituliral pred Hitlerjem. Princeza Marie Jose, žena italijanskega prestolonaslednika Umberta, je sestra belgijskega kralja. Nekateri menijo, da Italija čaka rezultata kapitulacije belgijskega kralja in njegove armade, da vidi, kakšen učinek bo ta imela na obrambo Francije in Anglije.

Mehika ne bo nagajala Ameriki

Izjava ameriškega diplomata

Raleigh, N. C., 29. maja.— "Položaj v Mehiki je danes tak, da ne more biti nobene bojazni glede obnove sentimenta v prilog Nemčiji, kakršen je prevladoval v času zadnje svetovne vojne," je dejal Josephus Daniels, ameriški poslanik v Mehiki, ki je dospel sem na oddih. "V času svetovne vojne je bil predsednik Mehike Venustiano Carranza, ki je odprto izpovedoval svoje prijateljstvo z Nemčijo. Senzacija je nastala po odkritju in objavi dokumentov, v katerih je nemški zunanji minister obljubil Mehiki, da bo dobila Texas, Californijo in Novo Mehiko, če bo nemška armada zmagala v vojni proti zaveznikom. Položaj je danes popolnoma drugačen. Predsednik Cardenas je javno obsodil Hitlerjevo invazijo Holandske in Belgije in izjavil, da bo Mehika ostala strogo nevtralna."

Daniels je dalje rekel, da odnošaji med Mehiko in Združenimi državami niso bili nikdar prej tako tesni in prijateljski kot so danes. Ameriki se ni treba bati ničesar s strani Mehike. Obe državi sta izrazili želje, da hočeta ohraniti in še poglobiti to prijateljstvo. Politika dobrega sosedstva, katero naglaša predsednik Roosevelt, ima oporo pri vseh ameriških republikah, kar je ponovno demonstrirala konferenca reprezentantov teh republik v Panama Cityju.

ROOSEVELT FORMIRAL OBRAMBNI ODBOR

Koordinacija vseh faz narodnega gospodarstva

DELAVSKI VODJA V ODBORU

Washington, D. C., 29. maja. — Predsednik Roosevelt je naznanil, da je imenoval šest mož in eno žensko za člane odbora, v čigar področje spada koordinacija vseh faz narodnega gospodarstva s programom narodne obrambe. Za izvedbo tega programa je kongres dovolil $3,500,000,000.

Ta grupa, tehnično znana kot posvetovalna komisija sveta narodne obrambe, bo usoglasila oboroževalni program s potrebami industrij, delavstva, poljedelstva, transportacije, financ in konzumentov. Na konferenci z reporterji je Roosevelt pojasnil naloge in dolžnosti sedmih divizij in načelnikov teh divizij.

Za načelnika divizije industrijskega materiala je bil imenovan Edward R. Stettinius, predsednik United States Steel Corp. V njegovo področje spada nadzorstvo produkcije surovega materiala.

William S. Knudsen, predsednik korporacije General Motors, bo nadziral industrijsko produkcijo — izdelovanje tankov, letal in motorjev.

Sidney Hillman, predsednik oblačilne unije Amalgamated Clothing Workers, bo koordiniral zaposlitev v orožnih in municijskih tovarnah, nadziral vežbanje vajencev v Narodni mladinski administraciji, civilnih konzervacijskih zborih in sličnih enotah.

Chester C. Davis, član federalnega rezervnega odbora, bo nadziral poljedelsko produkcijo, da bodo zaloge zadostovale za domačo porabo in izvoz.

Ralph Budd, predsednik Chicago Burlington & Quincy železnice, bo izpopolnil in nadziral transportacijo, da bo učinkovito funkcionirala.

Leon Henderson, ekonom in član federalne borzne komisije, je bil imenovan za načelnika statističnega biroja. On bo zbiral podatke o gibanju cen, da prepreči navijanje.

Harriet Elliot, profesorica političnih znanosti na državni univerzi v Severni Karolini, bo zbirala podatke o potrebah konzumentov z vidika preprečenja navijanja cen in grmadenja dobičkov. Za tajnika komisije je bil imenovan William H. McReynolds.

Roosevelt je dejal, da bodo člani tega odbora imeli sejo vsak petek. Prejemali ne bodo plače, toda povrnjeni jim bodo vsi stroški v zvezi z opravljanjem službe. Stettinius in Knudsen bosta delala poln čas, Hillman skoro poln čas, ostali pa le deloma kot doslej. Roosevelt je imenoval odbor na podlagi oblasti, ki mu jo daje zakon narodne obrambe.

Amerika bo zgradila leteče trdnjave

Washington, D. C., 29. maja. —Letalski zbor armade bo potrošil čez $80,000 za gradnjo bombnikov, imenovani leteče trdnjave, kakor hitro bo dobil denar v smislu predloženega obrambnega programa, ki določa potrošnjo $3,300,000,000 za ojačanje ameriške oborožene sile. Ti bombniki, najboljši na svetu, bodo izdelani v tovarnah Boeing Aircraft Co. in Consolidated Aircraft Co. Vsak bombnik je opremljen s štirimi motorji, ki razvijajo 1500 konjskih sil in letijo z brzino 263 milj na uro. Vsak bombnik tehta 60,000 funtov.

Veliko pomanjkanje v Rusiji

Prebivalci stradajo v mnogih provincah

Bukarešta, Rumunija, 29. maja. — (Poročilo listu Chicago Daily News.) — Ruskim proletarcem, nečlanom komunistične stranke, preti lakota slična oni leta 1933. Pomanjkanje se opaža v mnogih provincah in krajih, kjer živi veliko število prebivalcev.

To je posledica slabe letine v zadnjih dveh letih. Rusija potrebuje mnogo pridelkov v tem letu, toda "reforme" sovjetske vlade so izzvale pasiven odpor pri kmetih na kolektivnih kmetijah. Iz več razlogov se je sejanje in obdelovanje polj zakasnelo v tej sezoni. Možnost je, da bo nastala velika lakota v Sovjetski uniji prihodnjo zimo.

Možnost lakote ne garantira miru ruskim masam. Stalin bo morda začel vojno, da dobi Besarabijo, čeprav bo moralo na milijone proletarcev plačati visoko ceno za to predno bo to leto zaključeno. Vojna na Finskem je povzročila veliko pomanjkanje in paralizirala industrijsko produkcijo. Na tisoče izurjenih delavcev in tehnikov je bilo pozvanih v armado, v kateri se še vedno nahajajo. V Moskvi in drugih mestih stoje ljudje v dolgih vrstah pred trgovinami, da dobe potrebščine, toda običajno se morajo vrniti domov s praznimi rokami.

Armada okrog 1,500,000 mož je še vedno zbrana na meji Sovjetske unije od Leningrada do Črnega morja. Čete so bile ojačane tudi med kavkaškimi pokrajinami in Odeso. Nekateri trdijo, da je gibanje ruskega vojaštva v teh krajih obrambnega značaja, dočim drugi pravijo, da je to gibanje znak, da se Stalin pripravlja na invazijo Besarabije. Domneva je, da je Stalin poslal v te kraje 24 vojaških divizij, okrog 400,000 mož.

Francija trebi notranje sovražnike

Župani in drugi uradniki kaznovani

Pariz, 29. maja. — Več županov, mestnih odbornikov in drugih javnih uradnikov v pokrajinah severne Francije je bilo odstavljenih, ker so zapustili svoje pozicije brez dovoljenja višjih oblasti. Journal Officiel, vladno glasilo, piše, da se kampanja, katere cilj je iztrebitev notranjih sovražnikov, nadaljuje.

Policijski načelniki in prefekti v Lillu, Valenciennesu in St. Omerju so bili odstavljeni in kaznovani. Čez trideset delavcev v Toulousu in Versaillesu, ki niso prišli na delo zadnjo nedeljo, je bilo aretiranih. Vsi so bili obtoženi zločina v škodo narodni obrambi in morali se bodo zagovarjati pred vojaškimi tribunali.

Neka učiteljica v Toulonu bi bila skoro linčana, ker je v navzočnosti svojih šolarjev izrekla opazko v prilog Hitlerju. Policija jo je aretirala po navalu na njeno stanovanje, v katerem je našla tiskovine z nacijsko propagando in zastave s svastiko.

Konferenca ameriških governerjev

Washington, D. C., 29. maja. —Predsednik Roosevelt je naznanil, da se bo konferenca ameriških governerjev vršila v Duluthu, Minn., v prvih dneh prihodnjega meseca in da je bil že informiran, da bodo odobrili njegov obrambni program. Ta bo regularna letna konferenca governerjev ameriških držav.

Domače vesti

Milwauška vest

Milwaukee. — Dne 21. maja je tu umrla Frances Koepsel, roj. Fašun, stara 45 let in doma iz Ljubna v Savinjski dolini na Štajerskem. V Ameriki je bila 28 let in tu zapušča moža, sina in tri hčere. Bila je članica JPZS. Pogreb ji je oskrbel Ermenčev zavod.

Iz Pennsylvanije

Strabane, Pa. — Dne 27. maja sta se tu mudila na obisku Mihael Vrhovnik in Luka Vrhovnik. Vračala sta se s konvencije SSPZ. Mihael je bil ponovno izvoljen v gl. odbor in Luka z Elyja, Minn., je bil delegat.

Čikaške vesti

Chicago. — Poroke: Anton Oblak in Ruth Servies, Harvey Mayfield in Elsie Mladič, Raymond Kure in Florence Jaeger. Razporoke: George Kobe toži za ločitev od Nellie Kobe, Mary Ribnikar toži za ločitev od Johna Ribnikarja, Veronika Kopriva toži za ločitev od Rudolfa Koprive in John Rupnik toži za ločitev od Florentine Rupnik.

Novi vojni ukrepi kanadske vlade

Legionarji zahtevajo konskripcijo bogastva

Ottawa, Kanada, 29. maja.— Največja kampanja vojaškega novačenja v zgodovini Kanade je bila naznanjena v parlamentu. Premier King je orisal serijo novih ukrepov, ki bodo kmalu uveljavljeni.

Tretja vojaška divizija je bila mobilizirana. V nekaj dneh bo več tisoč rekrutov pozvanih v letalsko službo. Dalje je bila odrejena mobilizacija devetih bataljonov, ki bodo tvorili četrto divizijo, in organiziranje rezervnih kompanij vojnih veteranov. Ti se bodo vežbali z drugimi vojaškimi enotami za poznejšo službo.

Ti ukrepi pomenijo, da bo najmanj 50,000 mož pozvanih v regularno vojaško službo. Poleg teh se bo na tisoče drugih vežbalo v poletnih taboriščih milice.

Premier King je dejal, da je armada štela 10. maja 81,519 vojakov in častnikov. Od tega števila se 23,768 mož nahaja v Evropi.

Montreal, Kanada, 29. maja.— Kanadska legija je sprejela resolucijo s pozivom na vlado, "naj takoj stori korake glede konskripcije bogastva, človeške sile, industrijskih in drugih podjetij, da bo lahko vodila energično vojno proti sovražniku." Legionarji so razpravljali tudi o aktivnostih pete kolone.

Mehiška organizacija zahteva izgon Trockega

Mexico City, 29. maja.—Mehiška narodna zveza, konservativna politična organizacija, je pozvala vlado, naj izžene Leona Trockega, izgnanega ruskega boljševika, iz dežele. V pozivu naglaša, da njegova navzočnost ograža varnost mehiškega naroda. Zadnji petek je grupa oboroženih mož navalila na Trockijevo stanovanje, da ga ubije, toda namen se je ponesrečil.

Voditelji avtne unije aretirani

Detroit, Mich., 29. maja. — R. J. Thomas, predsednik avtne unije CIO, Richard T. Leonard, pokrajinski direktor, in George Addes, tajnik, so bili aretirani, ker so razpečevali letake pred tovarno Ford Motor Co. Iz zapora so bili izpuščeni po položitvi poroštva $500 vsak. Vsi bodo prišli pred sodišče 15. junija na obtožbo, da so z delitvijo letakov kršili mestno odredbo.

NAČRT ZA OJAČANJE BOJNE MORNARICE SPREJET

Pospešitev gradnje ladij in letal

IZVAJANJE OBRAMBNEGA PROGRAMA

Washington, D. C., 29. maja. —Zakonski osnutek za ojačanje bojne mornarice in letalske sile je bil sprejet v nižji kongresni zbornici s 400 proti enemu glasu. Proti je glasoval kongresnik Vito Marcantonio, član Ameriške delavske stranke (New York) in načelnik Mednarodne delavske obrambe, komunistične frontne organizacije.

Sprejetju načrta je sledila razprava o obrambnem programu Rooseveltove administracije. Osnutek, da Amerika potroši čez tri milijarde dolarjev za ojačanje oborožene sile na kopnem, morju in v zraku, je bil že sprejet v senatu. Glavne provizije v zbornici sprejetega zakonskega osnutka določajo konstrukcijo novih bojnih ladij in povečanje števila bojnih letal na 10,000 v tem letu, vežbanje letalcev, gradnjo novih pomorskih in letalskih baz v strategičnih krajih in podaljšanje delovnih ur od 40 na 48 v vladnih ladjedelnicah.

Nove baze bodo zgrajene v Norfolku, Va.; Corpus Christiju, Tex.; San Juanu, Portoriko; Coco Solu ob Panamskem prekopu; Seattlu, Wash.; Oahu, Havaj; Wake Islandu; Quonset Pointu, R. I.; San Diegu, Cal.; Alamedi, Cal., in Unulasku, Alaska.

Kongresni voditelji in člani Roosevelтove administracije so se sporazumeli glede financiranja obrambnega programa, ki predviduje stroške čez tri milijarde dolarjev. Federalna vlada bo izdala posebne bonde in pozvala kongres, naj naloži dodatne davke. Iz slednjega vira bo vlada prejela okrog $700,000,000 na leto. Predlog je bil stavljen glede zvišanja federalnega davka na gasolin, tobak in cigarete, kar bi prineslo vladi okrog $600,000,000 letno.

Zavezniki zasedli Narvik

Nemci razdejali norveško mesto

Stockholm, Švedska, 29. maja. — Sem je dospelo poročilo, da so angleške, francoske in norveške čete okupirale Narvik, važno pristaniško mesto v severni Norveški. Nemci so se morali umakniti po vroči bitki, v kateri so utrpeli velike izgube. V teku umika so uničili vse važne militaristične objekte.

Poročevalci švedskih listov pravijo, da so se Nemci pričeli zbirati v bližini meje med Norveško in Švedsko. Prej objavljena vest se je glasila, da je nemška vojaška posadka v Narviku dobila ojačenje.

Nemški letalci so napadli z bombami Bodo, mesto južno od Narvika in ga razdejali. Koliko ljudi je bilo ubitih in ranjenih, ni znano.

Washington, D. C., 29. maja. — Norveške čete so zasedle Kopperfjell, ki leži 20 milj severno od Narvika, se glasi poročilo, ki ga je prejel norveški poslanik v Washingtonu. To pravi, da je samo 250 Nemcev ostalo v Narviku, ostali pa so se umaknili in zavzeli nove pozicije v bližini švedske meje.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (razen Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (članki, poezije, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, da je priložil poštnino.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (Maj 31, 1940), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je v tem dnevnem potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Histerija v kongresu

Dolgo časa se že trudijo nazadnjaki, ki imajo posebno piko na tujerodce, naseljence v Združenih državah, da se na vsej črti zneseje nad njimi z represivnimi federalnimi zakoni. Doslej se jim ta nakana ni posrečila, danes je pa nevarnost, da bodo uspeli.

Histerija burbonskih elementov, ki prešinja Ameriko zadnje dni, je pljusknila tudi v kongres in spravila na površje celo vrsto represivnih zakonskih načrtov, ki ne obetajo nič dobrega. Ti zakonski načrti so navidezno naperjeni proti peti koloni v Združenih državah, velika nevarnost pa je, da bodo izrabljani proti priseljenim ali tujerodnim delavcem brez razlike, posebno proti onim, ki so aktivni v gibanjih za demokratično izvajane ekonomske in socialne reforme.

Zadnje dni je bila v naredbo novih apropriacij za WPA uključena točka, da komunisti in člani nacijskega Bunda morajo biti odslej izključeni iz relifnih projektov pri WPA (da li so izključeni tudi člani "krščanske fronte" in ostalih domačih ter italijanskih fašističnih organizacij, ni razvidno iz zadevnih poročil). In najbrže bodo zdaj uspeli tudi z zakonskimi načrti za registriranje in prstne odtise vseh nedržavljanov, ki so seveda sami priseljenci in z malimi izjemami sami delavci. Vse to bodo zdaj dosegli pod pretvezo kampanje zoper peto kolono — če tudi napredni kongresniki in senatorji zapadejo histeriji in če predsednik Roosevelt energično ne nastopi proti represivnim zakonom te vrste.

V nevarnosti je tudi La Follettov zakonski načrt za odpravo privatne špionske službe ter privatne armade in policije industrijskih magnatov; burbonci zdaj napadajo ta načrt, češ da "ščiti peto kolono v ameriških industrijah."

Mi nimamo nobenih simpatij do onih tujerodcev kakor domačinov, ki so v Združenih državah res na delu za interese diktatorjev v tujini, kajti ti so resnična peta kolona v Ameriki. Ampak Amerika ima dovolj ustavnega in zakonitega orožja za uničenje pete kolone na svojih tleh, če se hoče pošteno in objektivno poslužiti tega orožja. Prav nobenih izjemnih zakonov ni treba za to!

Glavno ustavno orožje zoper peto kolono je svobodna publiciteta — energično in neusmiljeno razkrinkavanje špionskega in zarotniškega početja petokolonarjev. Delo teh špionov in zarotnikov je možno in uspešno le na skrivnem in tajnem in baš zato se silno boje publicitete; razkrinkavanje v časopisih, na shodih in v radiu jih najbolj udari in onemogoči njihove glavne aktivnosti. To je eno sredstvo. Drugo sredstvo so že obstoječi zakoni proti kriminalnim vohunom, zarotnikom in saboterjem vsake vrste. Če bodo ti zakoni — ki pokrivajo vse zadevne zločine — energično in dosledno izvajani, bodo lahko vsi kriminalni petokolonarji v enem mesecu na varnem za omrežjem.

Energično in dosledno izvajanje obstoječih zakonov pa mora zajeti VSE zločinske hujskače in propagandiste, ki spadajo v peto kolono. Pristaši Stalina in Hitlerja še niso VSA peta kolona. Člani in pristaši "krščanske fronte" in "krčanskih mobilizatorjev" v New Yorku, "father" Coughlin s svojimi pristaši vred in člani ter pristaši Ku Kluks Klana, Srebrnih srajc, Vitezov "bele kamelije" in vseh ostalih totalitarskih organizacij spadajo v peto kolono! In oni burbonci, ki bi najraje uničili civilne svobodščine in socialno zakonodajo ter podvrgli ameriško ljudstvo svoji diktaturi, niso nič bolji, kajti oni so — desno krilo pete kolone.

Peta kolona ne bo prizadeta z zakonom za registriranje in prstne odtise nedržavljanov oziroma inozemskih državljanov. Koliko je nedržavljanov v Združenih državah, ne vemo; burbonci pravijo, da jih je sedem milijonov. Mi tega ne verjamemo, pa recimo, da je to res. Mar so vsi ti pristaši pete kolone? Trditi kaj takega bi bila blaznost ali pa največja zloba. Čemu torej šikanirati in poniževati ljudi, ki so nedolžni? Čemu vzbujati v njih srd in mržnjo napram ameriški demokraciji, katera bi se jim s šikanami zamerila? Čemu ustvarjati si potenčne sovražnike, ko je pravih sovražnikov dovolj brez teh?

Nekateri nazadnjaki so tako zagrizeni in zabiti, da bi porušili vso hišo zaradi tucata

(Dalje v zadnji koloni.)

Glasovi iz naselbin

O starokrajskih lovcih

West Middlesex, Pa.—Zadnjič sem obljubil, da bom opisal naše lovce v starem kraju. Moj stric Nace Valentinčič je bil zakupnik lova šentjurske in grosupeljske občine. On je živel v Ljubljani, a je sleherno nedeljo v sezoni prišel z drugimi Ljubljančani k nam na lov. Ko je videl, da je bilo v naši okolici dosti divjih lovcev, je pod prisego pooblastil stare možake kot čuvaje—rekli so jim "borštnarji."

Ti stari možaki so bili pravi veseljaki v lovski družbi. Naročeno jim je tudi bilo, da morajo vsi lovci vsako nedeljo k prvi maši, drugače ni sreče na lovu. Kadar je bil napovedan skupni lov, je moral skrbeti bližnji borštnar, da je Ljubljančane postavil na najboljša mesta. Ko so jagali v Vimskem hribu, je bil vodja moj oče, ki je skrbel, da so gospodje dobili dobra mesta; ako je kdo dobil zajca, se je moj oče toliko časa sukal okrog njega, da je dobil napitnino. Moj brat je bil pa trobentač. Stric mu je preskrbel velik bakren rog, na katerega je trobil, da je odmevalo po gozdu. Psi so bili priučeni trobenju in so skupno podili divjačino iz skrivališč. Ko so ji prišli na sled, se je pričela prava pasja godba. Pričelo je pokati in ta ali oni je zgrešil, toda živalica je prej ali slej podlegla.

Tudi jaz sem bil z njimi, a vrtil sem se največ okrog gospodov, katerim sem nosil suknje in tudi dobil napitnino, zvečer pa še bil deležen dobre pojedine v gostilni. Ko sem dorastel, sem prevzel bratovo službo. Ponosno sem nosil preko rame obešen rog in v gozdu trobil, da je kar donelo. Zabave je bilo dovolj med lovci.

Naš stari vaški oče Grše je vedno tlačil tobak v pipo, ko so psi mimo njega prignali zajca. Pa je zarentačil: "Glej ga hudiča, ki sem ga zamudil!" Ako pa je streljal, mu puška navadno ni užgala in je klical, "varda, varda!" Sedemdeset let stari Buben iz Udje je nosil irhaste hlače in čevlje do kolen. Imel je psička po imenu "terinča," katerega je vedno klical, dasi mu je bil stalno za petami. Hvalil ga je, da ni boljšega psa. Pa sem ga vprašal, čemu njegov pes ne gre iskat zajca. Prav ima, je odgovoril, on išče takrat, kadar sem sam z njim. In ko so drugi psi zajca proti njemu prignali, ga je njegov "terinček" odgnal med tem, ko se je on pripravljal, da bi streljal. Potem pa je zarentačil nad njim: ti pasjak, ti!

Stari udenski Žerin je bil veseljak. Rad se je sukal okrog ljubljanske gospode in če je le mogel, je od njih dobil požirek dobre slivovke. Govoril je hitro in malo jecal. Ko smo jagali v taborskem hribu, kjer je Županova jama, sta bila vodja stari Mijavc in Škerjanc iz Cerove vasi. Ko sta postavila vse lovce na štante, sta se tudi sama spravila na primeren prostor in čakala zverine.

Škerjanc je bil bolj majhen, imel je irhaste hlače in je široko stopal. Najrajši je sedel na kakem štoru s puško poleg sebe in tobak tlačil v pipo; žveplenk je navadno požgal za en krajcar predno je pipo prižgal. Ko so psi mimo njega prignali zajca, je skočil pokoncu, pograbil puško in pok-pok. Ker ni zadel, je vrgel puško na tla in se z obema rokama prijel za glavo. Opazi ga neki Ljubljančan, ki priteče k njemu in vpraša, če se je zgodila nesreča. "Seveda, zajca sem falil; dvakrat sem pihnil za njim, pa ni padel," je tožil možiček. "Samo, da ni druge nesreče," pravi Ljubljančan, ki je mislil, da se je mož obstrelil. Smeha dovolj.

Oče Mijavc je bil velik in družaben. Fajfco je imel na tako kratkem vivčku, da se mu je zmeraj v nos kadilo. Ko je prižigal tobak, je tako vlekel in pokal z žnablji, da se je daleč slišalo. Rad se je prikupoval Ljubljančanom, in zakaj tudi ne, saj je imel za ženo sestro lastnika lova. Ko je bil lov v bližini njegove vasi, je povabil nekatere gospode na svoj dom, kjer jim je žena postregla s kislim mlekom in črnim kruhom. Seveda to ni bilo zastonj. Človek mora vedeti, kje ga čevelj žuli!

Bil pa je še neki drugi lovec, visok šest čevljev in pol, velik veseljak, ki še danes živi. To je Janez Hribar, po domače Možina iz Ponove vasi. Ni bilo lova, da bi se ga on ne udeležil in tudi domov ni šel rad brez nič. Bil je zgovoren in družaben in rad dajal nasvete, kje da je divjačina. V gostilni ni hotel biti zadnji in je bilo lušno v njegovi družbi.

Po zaključku vsakega lova je bilo zbirališče v tej ali oni gostilni. Vsak gostilničar se je že teden prej veselil prihoda lovcev, ker je prodal dosti vina. Kadar je stric priredil lov v bližini Grosuplja, je bilo glavno zbirališče lovcev v znani gostilni pri Košaku. Iz našega kraja smo lovci prišli v paradi in s petjem ter trobentačem. Ljubljančani pa so prišli z vlakom. Tudi tam so bili za lovske čuvaje stari uljudni lovci. Ko smo jagali v Gurju pri Šmarju, je bil vodja stari Gosperčik iz Gornje Slivnice. Bil je visok, oblečen v irhastih hlačah in s spičkom. Ko je gospode postavil na štante, se je sam pridružil mlajšim in ukazal, da moramo po najgrših grapah, ker le on je vedel, kje je divjačina skrita.

Stric je naročil vsem lovcem, da se moramo opoldne zbrati na vrhu Gure, kjer je podružna cerkvica in kjer bo kosilo in pijača za vse. In tako je bilo. Na ta lov je bil povabljen tudi neki gospod—rekli so mu "šintar" in je tudi ta posel opravljal in obogatel. Bil je sportno oblečen: v sivi obleki z zelenimi žnorami in s krivcem za klobukom. Videl sem ga prvič in ga bolj od strani opazoval. Ni dosti govoril in postrani gledal, kar se mi ni dopadlo. Kmalu po tistem lovu smo zvedeli, da je bil v zvezi z neko tatvino. Nekemu kmetu je dal

Paul S. Taylor, profesor ekonomije na državni univerzi v Kaliforniji.

taka zdravila za svinje, da so že drugi dan poginile; dobil jih je on in meso prodal drugam. Prišli so mu na sled in dobil je plačilo za to in ono.

Ko smo jakali v Kamni gorici, je tam gospodaril stari Gabriček, zelo vesel in družaben človek. On je imel gostilno na Cikavi. Imel je veliko torbo preko ram, v kateri je nosil jedila in dobro kapljico. Pa še nekaj drugega je imel v torbi: umetnega petelina, kokljo in piščeta. Vsakikrat, ko je torbo odprl, je petelin zapel, koklja zakokodakala in pišče začivkalo. Vse to v zabavo drugim in seveda tudi sebi.

Težko je pozabiti tisti lov v Kamni gorici. Shajališče je bilo v gostilni pri Košaku. Stari Košak je bil nekdaj tudi grosupeljski župan in dobro znan tudi ljubljanski gospodi. Bil je drugič oženjen, imel pa je sina Franceta iz prvega zakona, ki je bil dobro izšolan. France je bil star okrog 20 let in mu moj stric reče, naj si dobi puško in gre z nami, čeprav nima dovoljenja. Šel je in tudi prvi ustrelil zajca. Na lovu je stari Gabriček vedno hodil z nama in tudi psi, jaz pa sem trobil ko za stavo. Pa mi reče: "Gotovo imaš suha usta; čakaj, bova prilila." In tako sva večkrat storila.

Ob koncu lova smo se zopet vsi skupaj zbrali, nataknili zajce na drogove, da sta jih nesla na rami dva in dva. Jaz sem korakal naprej in trobil, da je kar grmelo, lovci pa so za nami streljali v zrak. In tako smo v paradi zopet prikorakali h Košaku. Ljubljančani so imeli s sabo svoje boljše polovice, katere so spravili v posebno sobo, mi pa smo zasedli mize v glavni sobi. Prinesli so vina in tudi okusna večerja je bila kmalu servirana. Pričelo se je slavje in vsi lovci stopijo v krog. Nekdo je poklical Košakovega Franceta, ga postavil v sredo in mu čestital, ker je na svojem prvem lovu ustrelil prvega zajca. Želel mu je, naj bo dober in pošten lovec pa družaben. Vsi so mu ploskali in segali v roke, jaz sem mu moral pa zatrobiti, da se je kar treslo.

Jaz in Gabriček sva imela največ dela. On je moral odpirati torbo, da se je oglasil petelin in njegova družba. Ljubljanska gospoda je bila radovedna in mu hotela pogledati v torbo, toda jo je zaprl, jaz sem mu pa moral zatrobiti. Takrat sem dobil tri goldinarje napitnine. Tako smo ta lov končali pri najboljši volji.

Če je Košakov France še lovec, ne vem, vem pa, da je gospodar velikega Košakovega posestva. Zdi pa se mi, da je gostilno opustil. Franceta sem zadnjič videl leta 1937, ko je na travniku kosce nadzoroval in jim gotovo prinesel dober fruštek.

Ko se je moj stric preselil na Grosuplje v grad, je opustil lov. Naši stari družabni lovci so pomrli, a dostikrat se spominjam, kako sem se kratkočasil med njimi. Ko je potem lov prešel v druge roke, je bilo tužno. Postrelil je divjačino in jo odnesel v Ljubljano, ne da bi domače lovce postregel s pijačo. Lušno je v veseli družbi lovcev, toda ne sme biti preveč komande. Od mladega sem se veselil med njimi in tudi tukaj sem nadaljeval z lovom. Zdaj sem pa opešal in bo najbrže konec lova zame. Živeli veseli lovci tukaj in onkraj vode!

Anton Valentinčič, 262.

Poročilo novega zastopnika

Tire Hill, Pa.—Najprvo naj poročam sam o sebi. Da ne delam, je vzrok to, ker sem bil 8. dec. leta 1931 tako težko poškodovan v rovu, da nisem več za delo. Član SNPJ sem že 17. leto in sem prejel moj delež bolniške podpore; tudi "kompenzejšen" sem ogloda do kosti že pred sedmimi meseci. Zadnja tri leta me napadajo še druge bolezni. Leta 1938 sem bil tri mesece v bolnišnici, da so me malo zakrpali kakor stare čevlje. Imel sem precej obiskov v bolnišnici, za kar lepa hvala vsem.

In ta moj položaj je vzrok, da sem prosil za to delo. Lepa hvala konemavški federaciji SNPJ in njenim zastopnikom za odobritev prošnje, posebno pa njenemu tajniku A. Vidrihu, kakor tudi upravništvu Prosvete za potrdilo. Meni je to v dvojno korist: prvič grem rad malo okrog članov in društvenih tajnikov, drugič pa zaslužim za cigarete.

Hvala vsem, ki so mi do zdaj ponovili naročnino. Vseh skupaj sem dobil 23 naročnin, med temi štiri nove, dve pa taki, ki nič ne doplačajo. Na 29. aprila sem se podal proti Windberju. Obiskal sem par znanih rojakov in rojakinj in počakal društvenega tajnika. Ko ga vprašam o članih in naročnikih, mi pravi, da ni dosti izgledov, ker se slabo dela, le dva do tri dni na teden. Mislim si, no, tukaj sem že omlatil, kam pa zdaj? Zmislim se na Krain. Obiščem znanega rojaka F. D. Mojzesa, ki mu povem, po kakšni poti hodim. Ko me vpraša, kam sem namenjen, mu odvrnem, da bi šel rad v Krain po štiri naročnine. Pravi mi, naj počakam, da me sin tja zapelje, ko pride z dela.

In tako se je tudi zgodilo. V Krainu grem najprvo k tajniku, katerega pa ni bilo doma. Grem v Slovenski dom, kjer sem našel nekaj možakov in kmalu nato pride tudi tajnik. Ko mu povem, po kaj sem prišel, mi pravi, da sta mu dva že ponovila naročnino, k tretjemu grem pa sam. Tam sem izvedel, da so naročnino ponovili pred par tedni. Nekoliko kislo sem se poslovil. V Krainu so naši ljudje zelo zaposleni, toda ne pri delu, marveč z mislijo, kam bi se podali za delom, ker tam ne delajo že od začetka marca t. l. Odpeljem se nazaj mimo četrtega naročnika, pri katerem sem imel več sreče. Rekel je, da je name že večkrat mislil, ker mu je naročnina že pred časom potekla.

Ko se vrnem na Windber, je bilo že 10 zvečer. Zahvalim se Jennie Jordan za kosilo, Mary za večerjo, Mojzesu pa za vožnjo, prenočišče in zajtrk. Mojzes ima prijazno družino, dva sinova in štiri hčerke, vsi člani jednote. Le žal, da mu je umrla žena oziroma mati šestih otrok.

Drugo jutro sem se namenil v Rockingham, Cairnbrook in Central City. Vprašam Mojzesovega sina, kako bi prišel tja. Pravi mi, naj grem na cesto in kažem s prstom in kakšen vozník mi bo že dal vožnjo. Ker nisem mogel dobiti busa, sem res tako napravil, toda vzelo je eno uro predno me je pobral neki krošnjar iz Johnstowna, ki prodaja žlice, vilice in podobno opremo. Šel je v Rockingham in sem imel prijetno vožnjo z njim. Mislil sem, da je Ribničan, ker je prodajal suho robo, toda bil je "petler," kot pravimo tukaj krošnjarjem, in mojega slovenskega kašljanja ni razumel.

V Rockinghamu se ustavim pri dveh samostojnikih ali peč-

(Dalje na 2. strani.)

Unijski znak v ozadju newyorške dvorane, v kateri se je vršila konvencija unije Amalgamated Clothing Workers.

Naslova ni treba

Največja zmeda je danes tisti človek, ki pravi, da želi poraz Hitlerju in ogorčeno obsoja Hitlerjeve zločine, v isti sapi pa pravi, da Amerika ne sme poslati niti enega ribniškega pipca zaveznikom za poraz Hitlerja in Roosevelt je "hujskač na vojno" (war-monger), ki poskuša zavarovati Ameriko pred Hitlerji.

In če je ta človek še voditelj delavcev, je njegova zmeda toliko bolj neodpustljiva in toliko bolj najhujšega obsojanja vredna!

* * *

Mathu Tekavcu: Namesto, da bi zapel kot slavček, se pa dereš kot papagajček. Zaenkrat ni bilo—in ne bo—aplavza.

* * *

Ameriška Domovina iz metropole je ugotovila, da niso angleški in francoski generali nič in najbolje bi bilo, da gredo krave pasti. Med tem so Francozi odslovili 15 generalov (seveda zato, ker je A. D. tako ugotovila!) tudi Angleži so izpremenili poveljstvo svoje armade. (Čudovito, kako v Parizu in Londonu visoko upoštevajo mnenje naše A. D.!)

* * *

Clevelandska A. D. pa še ni ugotovila, s čim so se najbolj pregrešili oni generali, ki so morali iti "krave past." Morda je bil njihov najglavni greh ta, ker so "izstreljevali" (iz pušk ali iz kanona) aeroplane Nemcem! (Tako A. D. prej sama poročala.) To je kajpada strahovit kozel: izstreliti (pošiljati medne) bombnike, kakor da jih nimajo dovolj!

(Zdi se, da bi bilo bolje, če bi tudi fantje pri A. D. šli krave past, namesto da pišejo takšna poročila in streljajo takšne kozle — —)

* * *

Amerikanski Slovenec poroča, da čikaški katoliški nadškofijski list New World priporoča mirno kri in med drugim piše, da v Ameriki ni nobene pete kolone, razen onih, ki bi poslali milijon mladeničev v smrt . . . To vsekakor pomeni, da nadškofijski list smatra odgovorne ljudi v vladi za peto kolono! Kajti predsednik in kongres lahko pošljeta "milijon mladeničev v smrt," to je v vojno.

Amerikanski Slovenec pa ni povedal, da ta novi nadškof Stritch dal brco uredniku svoje ga glasila Rowanu (kakor poroča newyorški New Leader), ki je urejeval New World v liberalnem in protifašističnem smislu, za novega urednika je pa postavil E. V. Daileyja, ki je pristaš španskega Franka in fašistov sploh. —To razjasnjuje uganko, koga zdaj nadškofijski list smatra za peto kolono. Sebe ne smatra . . . .

* * *

Mathu Tekavcu: Le potrpi! Čim dobim časa, bom spet kaj napisal, ti boš potem pa prepisal. It's easy. Cheerio! Jutri je še en dan . . .

Ivan Molek.

Kinin sta odkrila dva francoska kemika

V vseh državah na svetu opazimo željo ljudi, izraženo na različne načine, željo, da izkažejo spoštovanje tistim, katerih imena so zapisana v njihovi zgodovini. Način pa, kako ljudje teh "velikih ljudi" cenijo, zavisi od velikega področja, na katerem so se izkazali. Tako vidimo, da postavljajo spomenike, da bi ovekovečili spomin vojskovodij, vladarjev, raziskovalcev, državnikov, izumiteljev in učenjakov.

Širom sveta je toliko mavzolejev kakor spomenikov; impozantna in slovita grobnica, ki so jo Francozi v Parizu postavili Napoleonu, je pa eden najboljših primerov. Ne daleč stran pa bo popotnik našel spomenik na čast dvema učenjakoma, ki sta zbudila manj pozornosti kakor Napoleon, ki sta pa nedvomno za človeštvo več storila.

Spomenik, postavljen na Boulevardu Saint-Michelu, slavi spomin na dva kemika, Pelletierja in Caventouja, ki sta septembra leta 1820 iznašla nekaj, s čimer sta rešila in še rešujeta življenje tisočev ljudi. Pred letom 1820. kinina niso poznali v današnji obliki, še manj je bilo pa govora o njegovi uporabi proti najstrašnejši bolezni, ki grozi svetu, proti malariji. Svet se ima tema dvema Francozoma zahvaliti za uporabo tega prirodnega zdravila proti malariji, zdravila, čigar važnost je iz dneva v dan večja.

Odkar je komisija Zveze narodov za pobijanje malarije objavila svoje zaključke, po katerih je znanstveno ugotovljeno, da je doza 0 centigramov na dan dovolj velika za zaščito proti malariji v tistih predelih, kjer grozi malarija, to zdravilo vse bolj in bolj cenijo. In to je prav zanesljivo več vredno kakor spomenik!

Za zdravljenje v primeru obolenja za malarijo pa komisija narodov predpisuje dnevne doze od 1 do 1.30 grama kinina na dan skozi pet do sedem dni.

(Dalje iz prve kolone.)

podgan v kleti. In morda pride čas, ko bodo baš ti zagrizenci — razkrinkani kot najnevarnejši zarotniki proti ameriški konstituciji in demokraciji. V Angliji danes zapirajo mogočne lorde, ki so še pred enim letom vodili politiko popuščanja napram Hitlerju! Ti so krivi, da Anglija ni bila pripravljena na obrambo kot bi morala biti! Bili so tajni prijatelji Hitlerja in Mussolinija do tega dne!—

Novice z starega kraja

z Slovenije

iri domačije so pogorele

Maribor, 25. aprila. — Prete-o noč je zažarelo nebo nad ravskim poljem. Mariborčani, so šli okoli polnoči čez držav-most, so opazili silno žareče ebo in sklepali, da gre za večjo ižarno katastrofo v bližini oč. Takoj zatem so že odbrzali mariborski gasilci pod vodstvom podpoveljnika g. Benedi-ča proti Hotinji vasi, ki je do-vela grozno noč.

Iz že nepopolnoma dognanega roka je nastal malo pred pol-očjo požar pri posestniku An-nu Bračku. Plameni so se bli-ovito razširili in prešli na so-dne domačije. Goreti je priče-tudi pri posestniku Janezu ingušu, pri posestniku Alojzi-Lušcu in pri posestnici Ani eitgebovi. Vse štiri domačije pogorele in nudijo pogorišča lostno sliko. Nedvomno bi bile sledice požara še večje, ako bi bili prihiteli takoj na po-oč domači gasilci iz Hotinje asi, nadalje gasilci iz sosednih selbin ter gasilci iz Maribora s Pobrežja pri Mariboru. Ker pihal veter, je namreč oplazil enj tudi strehe drugih bližnjih omačij, ki so pokrite s slamo, mor je veter zanašal iskre. ama se je v trenutku vnela, endar pa so gasilci z vztrajnim, žrtvovalnim gašenjem rešili e domačij pred uničenjem. Na katerih hišah so tako k sreči gorela le ostrešja, dočim so ili ostali deli ogroženih domačij varovani pred usodnimi posle-cami požarne katastrofe, ki bi hko zajela vso vas.

Skupna škoda ni še točno ugo-vljena, vendar pa je nepreti-na sodba, da so posestniki račko, Fingušt, Leitgeb in Lu-c oškodovani skupno za naj-anj 250,000 dinarjev, saj so leg hiš zgoreli tudi vsi polj-i pridelki s krmo, kmetijskim rodjem in vozili vred.

Orožniki razčiščujejo zadevo, er je spričo nekaterih značil-h okoliščin podan sum, da je netila ogenj zlobna roka. Ljuje so videli dan pred požarom eko sumljivo, tujo osebo, ki se pojavila v Hotinji vasi in za atero zaenkrat ni sledu.

ožar je ugonobil lepo domačijo

Krško, 23. aprila. — Dne 20. prila ponoči je nastal v vasi traži sv. Valentina ogenj pri osestnici 64-letni Mariji Vido-ič. Posestnica, ki je sama go-podarila na posestvu, je spala, o jo je silna vročina zbudila. n sam pogled skozi okno ji je azodel, da je bila vsa domačija plamenih. V sami spalni srajci je hotela nositi razne malen-osti iz hiše, pri tem pa je v zburjenosti pozabila poklicati osede na pomoč. Šele ko jo je i reševanju raznih reči iz hiše lamen močno opekel, je stekla bližnjim sosedom po pomoč.

Gasilcem iz Rake, ki so prihi-li na kraj požara z motorko in očno brizgalno, se je komaj po-rečilo požar lokalizirati, posebno ker jim je motorka stalno na-jala. Tako je požar uničil se-jak z vsem senom, skedenj, pol-e kašče, kozolec, pod katerim e imela precejšnjo količino na-aganega lesa in hrastovih ov, tri svinjake, hlev, polno dr-arnico, dva voza, vse gospodar-ko orodje, stiskalnico za grozd-e in razne druge gospodarske otrebščine z živežem. Ogenj se e začel že oprijemati tudi hiše n je zgorelo stranišče, naslonje-o na hišo. Prav tako so zgoreli kenski okviri in popokale so vse ipe na oknih. Po malem je go-elo na pogorišču še v nedeljo ves an in se je v nedeljo zvečer nel še listnjak.

Škoda znaša najmanj 100,000, zavarovana je bila Vidovičeva amo za 7000 din, pri čemer je šteta tudi hiša, tako da bo do-ila le malenkost. Vidovičeva je bila pri reševanju precejšnje opekline po nogah in desnici in e je morala zateči v občinsko olnišnico v Krškem.

Požar je nastal baje na več mestih naenkrat in se je zelo agio razširil. Vse kaže, da gre a požig. Kdo naj bi zažgal, je ejasno, posebno ker je bila Vi-ovičeva po vsej okolici priljub-ljena. Oblastva so uvedla pre-iskavo.

Prva letošnja žrtev strele

Maribor, 23. aprila. — 40-letna posestnica Helena Trafela iz Pušencev pri Ormožu je delala včeraj popoldne na svoji njivi. Medtem so zastrli nebo gosti, temni oblaki, kmalu zatem je bliskalo in grmelo. Ko se je vlila ploha, je hotela Trafelova s polja. Tedaj pa je udarila strela vanjo. Revica je bila pri priči mrtva. Njeno telo je bilo vse ožgano. Ker je dolgo ni bilo domov, so jo svojci šli iskat. Našli so jo mrtvo na polju, od koder so je prenesli na mrtvaški oder.

Maščevalni tast je zažgal zetu

Novo mesto, 27. aprila. — Pred dnevi je v Irči vasi zgorelo gospodarsko poslopje posestnika Franca Šimca z vsem inventarjem. Le živino so rešili. Navedli smo, da je ogenj verjetno zanetila zločinska roka in da orožniki v tej smeri vodijo preiskavo. Na podlagi obteževalnih okoliščin so orožniki aretirali Šimčevega tasta 70 letnega Jožeta Kušlarja, ki je že dalje časa sovražil svojega zeta. Kušlar je Šimcu, če je le mogel, napravil kakšno škodo. Tako mu je v gozdu zasekal lepo rastoče hraste. Prav tako sadno drevje, s katerega je tudi otepal še nezrelo sadje. Sploh je počenjal reči, ki niso v skladu z ravnanjem pametnega človeka. Zetu je tudi večkrat grozil s požigom.

Ko so prišli orožniki na kraj požara, je Kušlar izginil v bližnji gozd, odkoder je zvito oprezoval, kaj orožniki iščejo okrog zetove hiše. V prvem trenutku, ko se je v njem zbudila pekoča vest, si je hotel končati življenje in se je hotel obesiti. Ko so ga orožniki prijeli, je bilo njegovo prvo vprašanje: "Koliko let bom odbil?" Pri zaslišanju je tudi priznal, da je usodno noč, 14. t. m., malo pred polnočjo vrgel na pod v slamo žerjavico. Čez čas pa je svojo izpoved zanikal.

Moža so orožniki izročili sodišču, kjer je naposled ponovno priznal, da je usodni večer nesel žerjavico v ponvi na pod in jo nato vrgel v slamo. Kušlarja je najbolj peklo dejstvo, da na njegovi domačiji gospodari drug človek, dasi je bil prvotno s Šimcem zadovoljen.

Smrt v gorečem dračju

Trebeljevo, 28. aprila. — Dne 26. aprila so pokopali tragično preminilega 76-letnega Štrublja Antona. Španov oče, kakor smo nazivali dobrega moža, je bil za svoja leta še trden, pa nad vse marljiv mož. Zdaj na pomlad se je Španov oče odločil, da pojde grabit listje in trebit hosto. Kar je očistil, je znesel na rob gozdiča. Ko je zvlekel tjakaj že precejšen kup, je nagrabljeno zažgal.

Ko je bil kup dračja v plamenih, pa je potegnil precej hud vrtinec in je zanesel nekaj ogorkov proti hosti. To je starega moža uplašilo, da je začel udarjati po iskrah in je razmetane veje vlačil spet nazaj na kup. Sredi vnetega prizadevanja, da bi spravil goreče veje na kup, so ga plameni nenadno zajeli od vseh strani. Očitno prehudi plameni in dim so ga omamili, da je padel v goreč kup. Znabiti je morda celo skušal uteči, pa se je ujel v veje in padel. Tako sodimo zdaj, saj posameznih podrobnosti ne bomo izvedeli nikoli. Stari mož je prestrašen nekajkrat kriknil na pomoč, kar so čuli v soseski zaposleni bosanski drvarji. Ko so našli Španovega očeta, je bil že mrtev sredi goreče grmade. Po telesu je bil ves opečen, da je bil pogled nanj grozen.

James J. Bambrick, podpredsednik unije Building Service Employes.

Mi in naši otroci

Šola in delo

Ko ste prišli v to deželo, ste gojili nade za boljše življenje zase in svoje otroke. Kakor mnogi starši, ste tudi vi bržkone napravili velike žrtve za njihovo vzgojo in da imajo boljše priložnosti v življenju kot ste jih imeli vi. Amerika slovi kot dežela priložnosti, kar ni v mnogih pogledih več tako res, kakor je nekdaj bilo. Vendarle dejstvo je, da naši otroci morejo imeti dobro vzgojo. Nekateri zapuste šolo čim jim to zakon dovoljuje, drugi gredo v višje šole in celo v profesionalne šole.

Kako ste čutili glede vzgoje svojih otrok? Ali vam je bilo sitno, ker je vzgoja ovirala zaslužek otrok in njih prispevanje k vzdrževanju družine? Ali se je vam zdela nekaj povsem naravnega, dokler so otroci hoteli nadaljevati šolanje? Ste li smatrali isto kot nekaj tako važnega, da ste se močno potrudili, da so šole dovršili?

To je važen predmet, o katerem se je pisalo mnogo knjig. Ni vedno lahko odločiti se, kaj je najboljše storiti za vzgojo otrok. Ena stvar pa je sigurna: ni mnogo dežel na svetu, kjer bi se ubog fant ali dekle mogel tako zlahka izšolati. Pa poglejmo to stvar kar od začetka.

Imamo zakone, ki zahtevajo, da otroci morajo pohajati šolo do gotove starosti. To so pametni zakoni. V šoli se otrok uči o svoji deželi in kako živeti v njej. On se tam dostikrat srečava z otroki, katerih starši ne prihajajo iz iste dežele in se nauči občevati z njimi. Nauči se važnih stvari kot čitati, pisati in računati, brez katerih je težko izhajati na svetu. Ako ne zna teh stvari, ne more dobiti in držati dobrih služb, niti se ne more čutiti prav doma v družbi izobraženih ljudi. Poleg tega se more naučiti stvari, ki ga pripravljajo za poznejše delo in mu dajejo začetno izkušnjo v mehaničnih ali pisarniških poklicih.

Ravno v tem momentu se dogaja, da nismo tako sigurni, kaj nam je storiti. Naj bi otrok v starosti med 14. in 18. letom pohajal kak pripravljalni tečaj za izvežbanje v gotovi stroki, ali pa naj nadaljuje z bolj splošno vzgojo, oziroma naj sploh pusti šolo in gre na delo? Ako družina le količkaj premore in otrok hoče iti nadalje v šolo, naj nadaljuje svojo vzgojo. Ni mnogo služb za mlade ljudi in oni, ki jih dobijo, nimajo nikake bodočnosti. Navadno niti nimajo prilike naučiti se mnogo. Kolikokrat se ti mladi ljudje kasneje kesajo, da niso nadaljevali v šoli! Neki mladenič, ki ga poznam, bi rad postal redar. V tem mestu pa se zahteva za vstop v policijo dovršitev višje šole. Sedaj je pa prestar, da bi šel nazaj v šolo.

Ako je vaš otrok sit šole in jo hoče zapustiti, bržkone veliko ne pomaga siliti ga, naj nadaljuje. Nikdo se ne more mnogo naučiti, ako mu je šolanje zoperno. Ako ni otrokova protivnost nekaj trenotnega ali posledica neprljubljenega učitelja, je morda najboljše, da pusti šolo. Kasneje se morda naveliča dela ali potepanja. Tedaj mu morete lepo nasvetovati, naj se povrne v šolo.

Kaj pa storiti z otrokom, ki hoče iti naprej v šolo, pa ne zna, kaj bi študiral? Odgovor je odvisen od otroka in mnogih drugih stvari. Ali uspeva dobro v splošnih šolskih predmetih? Za kaj je posebno sposoben in za kaj se zanima? Ako hoče iti v obrtno šolo, ali bo kasneje imel priliko zaslužiti v dotični stroki? To so težka vprašanja in staršem in otrokom je težko dati dober odgovor. Poskusite pogovarjati se s fantkom ali dekletom o tej stvari. Ni modro vsiljevati svoje lastne ideje, kajti, ako niso prepričani, da je stvar dobra, ne bodo dobro opravili. In tudi najboljši starši se dostikrat motijo. V večini mest pa imamo strokovnjake, ki so posebno izvežbani za to, da pomagajo modro izbirati. Tak strokovnjak utegne biti v sami šoli. Ako ga ni in vi hočete, da vam tak strokovnjak pomaga v izberi, pišite mi. Bržkone bom v stanu povedati vam, kje ga dobite.

Vzgoja in delo sta izmed najvažnejših stvari v življenjih fantov in deklet. Ker poznamo dobrega mehanika ali uspešnega zdravnika, ni nikak razlog, zakaj bi silili otroka v isti poklic. Treba je o tej stvari resno premišljevati, pretresati jo skupaj z otrokom in dostikrat vprašati strokovnjake za nasvet.

F.L.I.S.

Papež sprejel bivšega španskega kralja

Rim, 29. maja. — Vatikan je demonstriral, da še vedno smatra Alfonza XIII. za španskega kralja. Bivši monarh je imel privaten sestanek s papežem Pijem in je bil sprejet s častmi v soglasju z njegovo pozicijo. Ali je bil obisk političnega značaja, ni znano.

Ameriški konzul pobegnil iz Calaisa v Švico

Bern, Švica, 29. maja. — James G. Carter, ameriški konzul v Calaisu, Francija, in Carl M. Richards ter Charles Schlager, člana njegovega štaba, so pravkar dospeli v Švico. Iz Calaisa so se umaknili zadnji ponedeljek in odpotovali proti Švici z avtomobilom.

Pokrajinski direktor avtne unije (CIO) Arthur L. Case (pri mizi) podpisuje prvo pogodbo, katero je unija sklenila z Reo Motors Co. v Lansingu, Mich. V ozadju so uradniki kompanije in unije.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

larjih, potem pa grem k društvenemu tajniku br. Čebronu, ki ga najdem pri najgršem delu—kidal je namreč gnoj. Od tam se podam v Central City, toda spet smola, ker je majna delala. Dobim nekega člana, ki ga vprašam, kje žive Slovenci. Pokaže mi zračno pot čez hosto in farmo. Grem po direkciji in pridem do br. Bratine, ki je ponovil naročnino, nakar se podava k društvenemu tajniku, kjer se pokorno javim. Reče mi, naj obiščem njegove člane. Začelo se je nočiti in jo mahnem v Cairnbrook, kamor pridem v mraku do Jacka Milavca. On ni član, toda je obnovil list za pol leta. Nekoliko sva se pogovorila ob dobri kapljici. Ker ni imel prostora za prenočišče, sem šel k samostojniku Andrejcu, ki mi da prenočišče in me postreže z vso pečljarsko gostoljubnostjo—s klobasami seveda zvečer in zjutraj.

Zjutraj se poslovim od njega in grem k sosedi, kjer dobim novo naročnino, nakar se znajdem zopet na cesti. Bilo je ob 9. zjutraj in si mislim, da obiščem še nekatere. Ob 12. sem bil že na farmi za hosto. Bili so Slovenci po imenu Jurovič, kjer mi povedo, da je še eno miljo do mojega cilja. Nekoliko se okrepčam in odpočijem in ob 1:30 sem že bil pri rojaku F. Kordanu, nakar se podam proti Central Cityju. Vreme se je obrnilo in pričelo je deževati, jaz jo pa po dežju maham. Pridem nazaj k br. Bratini, kjer se posušim in prenočim, za kar jim lepa hvala, kakor tudi Andrejcu in Johnu Milavcu. Potem sem se deset dni kislo držal, toda ne vem, če vsled tega, ker mi je dež škodoval ali vsled kaj drugega.

Prvo nedeljo v maju sem se udeležil programa društva 712, ki je praznovalo svojo 10-letnico. Udeležba je bila še precej dobra in tudi govor pomenljiv. Ko se snideva z br. Vidrihom, me predstavi br. Terčelj kot novega zastopnika. Terčelj takoj pravi, če hočem enega stisniti, toda na list se ne bo naročil zdaj. Vprašata me, če dobim kaj klobas. Odgovoril sem, da sem že imel tako priliko, toda nimam torbe. Oba sta me zagotovila, da torbo bi moral dobiti od uredništva. In ona dva že vesta, ker sta glavna odbornika in vem, da ne lažeta, posebno Vidrich vedno govori resnico. Meni je že pravil, da v starem kraju ni videl drugega ptiča ko mačko. Če ni to res, tudi torbe nočem niti klobas. Toda je čas, da neham. Pozdrav vsem čitateljem Prosvete.

T. Cvetan, 286.

V nedeljo vsi na farmo!

Cleveland, Ohio. — Potrebujemo takoj od dva do tri tisoč mož, žena in deklet! No kaj pa bo tako važnega, ali bo vojna? Je li prosperita za vogalom? Čemu je potrebno kar hkrati toliko ljudstva? Ker želite znati, vam takoj razložimo, čemu je taka potreba po ljudstvu.

V nedeljo, 2. junija, bo slavnostno otvorjenje federacijske farme ali pikniških prostorov, ki si jih je nabavila clevelandska federacija društev Slovenske narodne podporne jednote. In da bo ta otvoritev tem slavnejša, je potrebna velikanska množina posetnikov pri slavnosti in pa da, kakor pravi naš rojak, "nekaj zapravijo"! Bilo bi bolj pravilno, če bi rekel rojak, da dosti potrošijo v narodovo korist, ker si je narod ali narodova jednota kupila nekaj, kar bo v korist narodovih društev. In kadar se nekaj kupi, ni vedno treba takoj plačati. V tem primeru se pa oni, ki kupi, obligira, da bo pošteno tudi plačal. To obligacijo je napravil farmski odbor. In sedaj otvarja farmo, da vam pokaže, kaj je kupil in da vam ne sme biti žal, če se sedaj še vi obligirate, da boste pustili na tej farmi, kolikor vam bo vaš žep dopuščal!

Nikar se pa ne bojte, da bo ta denar, ki ga boste tam pustili, izgubljen. Farmski odbor bo ves denar, ki ga boste vi tam pustili, pobral, ga preštel, poplačal vse kar boste tam popili in pojedli za vaš denar. Kar bo pa ostalo, dobi oni, ki še ni vsega dobil za prostor in preureditev prostora. In odbor bo pa le delal brez profita, kakor dela vsak odbor pri zadružnih, društvenih in kulturnih priredbah. Seveda včasih pa le prejme, in to je, če ga polomi ali kaj podobnega. Kar prejme, je kritika in kadar prejme kritiko, se ali ujezi in poda odstavko, kakor ministrski predsednik z ministri vred, ali gre pa ponovno na delo in dela z vso vnemo, da pokaže kritikom, da bo zgotovil tisto, kar se je lotil. In dostikrat se mu posreči, da drugič pokaže, da je bilo prav, da se ga je malo poščegetalo, ker je potem lažje skakal. Tako je z odbori.

Ti in Janez in Nežika in jaz moramo biti pač navzoči, da vidimo, kaj bo! Posebno pa to zadene vse iz Clevelanda, ki so člani SNPJ. In če pridejo vsi, bo ta prostor premajhen. Torej na svidenje 2. junija.

Frank Barbič, 53.

"Strahovi" na papirju

Scalp Level, Pa.—Z delom v tej okolici je zanič, ker so tukaj same majne, ki pa obratujejo zelo slabo, nekaj dni na teden, toda zaslužek ne zadostuje niti za najpotrebnejše.

Hočem se dotakniti Zorcovega dopisa, ki je bil priobčen v 103. štev. Prosvete iz West Frankforta, Ill. On opisuje dogodke, ki se tičejo mojega očeta. Pravi, da se je moj oče tako prestrašil, da je potem kmalu umrl radi strahu, kar pa ne odgovarja resnici. Kje je dopisnik pobral to pripovedko, je pač čudno, ker tisti "strah," katerega on opisuje, se ni nikdar dogodil, ampak je prava bajka, gola izmišljotina na račun drugega. "Poglejte no, strašilo ga je pokopalo, a oni drugi pa je bil kampelje"—na papirju!

Jaz bi takim ljudem priporočal, da drugič ne gredo tako daleč, ker ne vedo resnice. Dokler niso v pravem, je bolje, da molče kot pa trobentajo v javnosti tako bedarijo.

Frank Erpich, 421.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in le posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljaje listu Prosveta.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

IZVRŠEVALNI ODBOR:

Vincent Čainkar, predsednik ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider, zl. tajnik ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradišek, pomoč. taj. ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vegrich, gl. blagajnik ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Philip Godina, upravitelj glasila ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Molek, urednik glasila ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:

Andrej Vidrich, prvi podpredsednik ..... 706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
Frank Bolka, drugi podpredsednik ..... 822 So. 11th St., Milwaukee, Wis.
John Podnar, Jr., prvi distriktni podpredsednik ..... Box 237, Strabane, Pa.
Camillus Zarnik, drugi distriktni podpredsednik ..... 3507 W. 65th St., Cleveland, Ohio
John Klanšek, tretji distriktni podpredsednik ..... 146 Prospect St., Oglesby, Ill.
Edward Tomšič, četrti distriktni podpredsednik ..... 523 W.7th St., Walsenburg, Colo.

GOSPODARSKI ODBOR:

Math Petrovich, predsednik ..... 253 E. 151st St., Cleveland, Ohio
Vincent Čainkar ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vegrich ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Olip ..... 221 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
Donald J. Lotrich ..... 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
Jacob Zupan ..... 1400 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

POROTNI ODBOR:

John Geršek, predsednik ..... 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Frank Barbič ..... 19611 Muskoka Ave., Cleveland, Ohio
Anton Skuter ..... Box 27, Arma, Kansas
Frank Vrtarich ..... 818 Tyner St., Lorraine, Pa.
John Trčelj ..... Box 237, Strabane, Pa.

NADZORNI ODBOR:

Frank Zalta, predsednik ..... 2301 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Fred Malgni ..... 23 Westclox Ave., Peru, Illinois
Milan Medvedek ..... 15202 Arcade Ave., Cleveland, Ohio

Howard C. Hopson, predsednik Associated Gas & Electric Co., ki je bil obtožen slorabljanja pošte v sleparske namene.

Ford lahko producira tisoč letal na dan

Detroit, Mich., 29. maja. — Avtni magnat Henry Ford je izjavil, da on lahko producira v svojih tovarnah s sodelovanjem oseb kot sta Lindbergh in Rickenbacker tisoč letal dnevno. Potrebuje le šest mesecev časa za preureditev tovarn za produkcijo letal. Magnat je izrekel tudi mnenje, "da sedanja evropska vojna ne bo dolgo trajala, ker bo Amerika držala roke proč." Ford je naglasil, da je proti vmešavanju vladnih agentur v industrijske obrate.

Evakuacija Američanov iz vojne cone

Washington, D. C., 29. maja. — Državni department je pozval družbo United States Lines, naj takoj odredi odhod parnika Washingtona iz newyorške luke proti Evropi, da bo vzel na svoj krov ameriške državljane, ki se nahajajo v vojni coni. Ta parnik je včeraj dospel v New York iz Evrope in pripeljal 1068 potnikov. Državni department pravi, da se 307 Američanov nahaja v Bordeauxu, Francija, 70 v Lizboni, Portugalska, in 1800 v Genovi in Neaplju, Italija.

HUMOR

Če kdo vse ve

Pokojni avstrijski pisatelj Hermann Bahr (1863-1934) je bil sijajen poznavalec svetovne književnosti, imel je pa tudi to napako, da se je imel za pravega vseveda.

Nekoč je v podlistku nekega dunajskega časopisa izšel članek s temle stavkom:

"To je eden najlepših in najglobokoumnejših izrekov velikega Haresua, ki ga po pravici štejemo med najgenialnejše in največje sodobne pisatelje . . ."

Dunajski literarni krogi so bili izredno začudeni. Kajti nihče izmed njih ni še nikoli slišal za velikega pesnika in filozofa Haresuo. Iskali so po vseh leksikonih, spraševali vseučiliške profesorje — vse zaman.

Drugi ponedeljek je pisatelj Hermann Bahr v svojem tedenskem pregledu tole napisal: "Nad vse je hvalevredno, da se je X. Y. v svojem članku spomnil tudi Haresue, velikega japonskega filozofa, ki prijateljem zmerom pripovedujem o njem in ki ga cenim in spoštujem že od mladih let."

Drugi dan je dobil pa pismo s temle sporočilom:

"Beseda Haresu v mojem članku je bila tiskovna pomota. Pravilno bi se imelo glasiti Hamsun. S spoštovanjem, X. Y."

PALANDECH'S YUGOSLAV AMERICAN RADIO BROADCAST

KNUT HAMSUN

GLAD

Poslovenil FRAN ALBRECHT

Poskusil sem oblikovati repliko za meniha, repliko, ki bi prekipevala sile in nestrpljivosti; — a ni se mi posrečila. Preskočil sem tedaj meniha in hotel izdelati govor sodnikov skrunitelji svetišča; napisal sem samo pol strani tega govora in sem nato spet nehal. Ni hotelo leči pravo razpoloženje preko mojih besed. Dirindaj krog mene, petje mornarjev, ropot zavor in neprekinjeno rožljanje železnih verig je tako malo sodilo v ozračje mrkega, trhlega srednjega veka, ki bi moralo nalik megli ležati nad mojo dramo. Zganil sem torej svoje papirje in šel.

Ko bi zdaj imel vsaj prenočišče! Preudarjal sem in premišljal; a niti en sam majhen kotiček v celem mestu mi ni prišel na misel, kjer bi lahko prebil tudi vsaj eno kratko urico. Nič drugega mi ni preostajalo, moral sem se vrniti v svoje staro domovališče. Krivil sem se ob tej misli in si venomer pravil, da to ne gre, a sem šel vseeno dalje in se vsebolj bližal prepovedanemu mestu. Seveda je to, da Bog usmili, res, sramotno je, naravnost sramotno; a nič ni pomagalo. Niti najmanjše ošabnosti nisem poznal, smelo sem lahko izgovoril veliko besedo, da sem eden najmanj ošabnih ljudi, ki so dandanes na svetu! In sem šel.

Zdaj pa sem vendar srečno prišel v tir in sem jasno začutil, da bom nekaj ukrenil, če se vse dobro izteče.

Pred vrati sem postal in premislil še enkrat. Da, naj se zgodi, karkoli hoče, moral sem tvegati. Saj se je vendar vse sukalo krog same malenkosti. Prvič je šlo samo za nekaj ur, drugič pa me Bog čuvaj, da bi se še kdaj pozneje zatekel v to hišo. Stopil sem na dvorišče. Še ko sem stopal po tem neravnem kamenju čez dvorišče, se nisem mogel odločiti in sem se pred vrati skoro okrenil. Stisnil sem vkup zobe. Ne, zdaj nikakega napačnega ponosa! V najslabšem slučaju sem imel vendar izgovor, da sem se prišel poslovit, da rečem adijo kakor se spodobi in da se sporazumemo glede mojega dolga. Odprl sem vrata v predsobo.

Nepremično sem obstal. Tik pred mano, le dva koraka stran, je stal gospodar sam, brez suknje, brez klobuka in gledal skozi ključavniško luknjico v družinsko izbo. Neslišno je zamahnil z roko, naj obstanem pri miru in je spet pogledal skozi luknjico. Pri tem se je smejal.

"Stopite sem!" je zaklical šepetaje. Po prstih sem se mu približal.

"Poglejte skozi!" je rekel in se smejal z brezsumnim, razburjenim smehom. "Poglejte tu noter! Hihi! Kako ležita tam! Ali ste videli starega, kaj? Ali lahko vidite starega?"

Notri na postelji, tik pod Kristusom v oljnati barbi in ravno pred sabo, sem opazil dvoje postav, gospodinjo in tujega mornarja. Njene noge so bleščale belo na temni kotenini pregrnjene postelje. V postelji ob nasprotni steni pa je sedel njen oče, hromi starec, in je gledal na onadva, s povešeno glavo, vase sključen kakor ponavadi, ne da bi se mogel geniti . . .

Okrenil sem se proti svojemu gospodarju, ki se je na vso moč trudil, da bi se ne zasmejal glasno.

"Ali ste videli starega?" je zašepetal. "Ah Bog, ali ste videli starega? Na postelji sedi in ju gleda!" In spet se je sklonil h ključavnični luknjici.

Šel sem mimo njega k oknu in sedel. Pogled na to je neusmiljeno razmetal navzkriž vse moje misli in povsem uničil moje bogato razpoloženje. No, kaj pa me je stvar prav za prav brigala? Če si je njen mož dal dopasti to, da, če mu je vrh vsega bilo še v zabavo, prav res nisem imel povoda jaz, da bi si jemal zadevo k srcu. Kar pa se tiče starčka, — no, starec je starec. Saj nemara niti videl ni; nemara je spal; bog sam vedi, če ni bil že mrtev. Vsekakor pa je jaz nisem imel na vesti.

Vzel sem spet svoje papirje v roke in hotel odpoditi vse nepozvane vtiske. Sredi stavka sodnikovega govora sem bil obstal: "Tako torej mi veleva Bog in postava, tako torej mi veleva nasvet mojih modrih, mož, tako torej veleva meni in moji lastni vesti . . ." Pogledal sem skozi okno, da bi preudaril, kaj naj mu pač veleva njegova vest. Poleg mene iz izbe se je čul tih šum. No, kaj to meni mar, to meni prav nič mar! Mir! Mir! —

"Tako torej veleva meni in moji lastni vesti . . ."

Toda vse se je bilo zarotilo proti meni. Tisti človek pri ključavnici nikakor ni hotel stati pri miru; od časa do časa sem zaslišal stisnjeno smejanje in videl, da se je ves tresel; na ulici se je takisto nekaj vršilo, kar mi je raztresalo misli. Doli na trotoarju je sedel majhen dečko v solncu in se igral; mislil ni nič hudega, motal je neke papirne odrezke in ni storil nikomur nič žalega. Hipoma pa je poskočil in zaklel; stopil je zadaj na prizidek in opazil moškega, doraslega moškega z rdečo brado, ki je ležal na oknu v drugem nadstropju in mu pljunil na glavo. Mali je jokal od srda in klel onemoglo proti oknu, tisti človek pa se mu je smejal v obraz; na ta način je minilo nemara pet minut. Obrnil sem se vstran, da bi ne videl dečkovih solz.

"Tako torej veleva meni in moji lastni vesti . . ."

Nemogoče nadaljevati. Naposled se mi je vse pričelo mešati; zazdelo se mi je, da je vse, kar sem napisal, neporabno, da, ko da je vsa moja ideja ostuden nesmisel; vest je odkril šele plesni učitelj Shakespeare, iz česar sledi, da je bil ves moj govor neistinit. Ali torej ti listi niso vsebovali prav nič dobrega? Preletel sem jih znova in spet so izginili moji dvomi, našel sem veličastna mesta, cele dolge odlomke velikega pomena. In spet sem občutil opojni nagon v svojih prsih, naj pričnem še enkrat in dovršim svojo dramo.

Vstal sme in šel k vratom, ne da bi pazil na besne znake gospodarjeve, s katerimi mi je tolmačil, naj bom pri miru. Trdno odločen sem šel skozi predsobo, po stopnicah v drugo nadstropje in stopil tam v svojo staro sobo. Saj mornarja ni bilo tam, bil je spodaj pri tisti ženski v družinski izbi, kaj me je torej oviralo, da ne bi posedel tu par hipov? Njegovih stvari se ne dotaknem, niti za njegovo mizo ne sedem, marveč kar na stol zraven vrat in bom čisto zadovoljen. Urno sem si razprostri papir po kolenih.

Zdaj je šlo nekaj minut prav izvrstno. Replika za republiko se mi je oblikovala v glavi in pisal sem neprestano. Polnil sem stran za stranjo, hitel čez drn in strn, vriskal tiho ves očaran nad svojim dobrim razpoloženjem in komaj da sem še kaj vedel o sebi. Edini zvok, ki ga čujem v tem hipu, je moje lastno veselo vriskanje. Prišla mi je na misel tudi neka sila posrečena ideja s cerkvenim zvonom, ki naj bi pričel zvoniti na nekem mestu v drami. Bilo je porazno lepo.

(Dalje prihodnjič)

VRHNJA PLAST

"Zakaj ste aretirali župana?"
"Ukaz je bil, naj pripeljem sem vsakega zločinca, ki ga dobim."

pan. Zagledali so se v srebrne tolarje, ki jih je ta stresel po Skadančevi mizi in dejal:

"Ljudje božji, zgradite si ledenice, napolnite jih čez zimo z ledom. Na poletje boste speljali zaloge v Trst in v vas se bodo kotalili srebrniki."

Niso se pomišljali vaščani. V nekaj tednih so se zarili v delo, vihteli krampe in lopate, potili se in si z upanjem na skorajšnji zaslužek lajšali trpljenje. Lomili so stene, obdelavali razstreljene kamnite vogalnike in zastavili obzidek globoko v zemlji. V škornje in za srajce je lezlo blato, rok in lopate pa se je držalo ilo, dražilo mlade Ločance do kletvine in jemalo starim voljo do dela. Vendar niso odnehali. Vedeli so Ločanci: Bubničev je svet, ledenica pa moža, ki se ga goldinarji drže kakor Ločancev uši.

Hitro je rasla velikanska bačva, dosegla na jesen ravan in se z zidovi vzdignila nad njo. Podprli so zidove še z izkopano zemljo, obokali dvoje vavtar za nakladanje, pot so utrli do njih in se lotili strehe.

Ledenico so očistili, pokrili z opeko in čakali zime.

Prišla je s snegom in burjo, prepihala vsak kot, napihala snega v veže in skednje in zasula poti z zameti, za moža visokimi. Uteptala je sneg po ogradah, grapah in kotlinah, tako da so pastirji zašli nanj v osojnih globelih Grebena še sredi naslednjega poletja in si z njim tolažili žejo.

Ločanci so privlekli iz starih skrinj ovčje kožuhe, odkupljene od Golčanov in Žejancev, ki so jih prinašali iz Čičarije v zameno za žito, krompir ali repo. Tesno so se zavijali v dlakaste suknje in se v zgodnjih jutrnjih urah še v trdi temi zbirali na Štakarjevem dvorišču. Ko so si s slivovcem ogreli otrple ude in si čeljusti podložili s tobakom, je do petnajst mož s sekiro za pasom, hukajoč v dlani lezlo proti viru do Paldina.

Na zimo se je tam ubistrilo velikansko ledeno zrcalo, kakor brušena jeklena plošča in odražalo like mrkih hrastov in gabrov, rastočih po senožetnih obronkih. Resno in togo so moleli nad svetlo gladino okoljeno vejevje, ki se je otreslo še zadnjih orumenelih listov. In je še zvabljala gladka zmrzal vaško mladež, ki se je tu ogrela, pozabljala na prazne želodce in do golih podplatov brusila kovane škornje.

V več pednjev debelo ledeno skorjo so se tiste zime v ranem jutru neusmiljeno zasekale brušene sekire. Skozi strupeno ozračje so od Grebena razločno odmevali ostri udarci, ki so klali krhko gmoto v neenakomerne, velike vogalnike. V prvem jutrnjem svitu so nakladali mrzle težke kose na vozove in jih vlačili proti ledenici. Delo je šlo Ločancem hitro od rok. Silila jih je k temu jedka zima, ki je lezla pod kožuh, za nohte in v stopala, bradačem celo v brade in brk, da so jim od ust viseli ledeni štroglji kakor od slamnatih streh ločanskih bajt. Še jih je k delu silil zijalasti Lovre, ki je z jasno strelo priganjal mlade, da so lovili plavajoče plošče in jih z ukrivljenimi ključi vlačili k bregu.

Na visokih ognjiščih v vasi pa so se parile v mrazu okostenele glovnje, smodilo se je zmrzlo dračje, da je lezel dim v grlo in oči, silil iz hiš skozi okna in vrata ter pri dimnicah in špranjah pod stražo. Gospodinje so iskale v glistah zadnjo jetrnico, si mele od dima solzave oči in podtikale umirajočemu ognju.

S temo se je vasica potuhnila. Izza Škrljevca je vzšel mesec in svetlo oblil belo dolino. Prihajali so vasovalci in lezli na ognjišča, da se je morala otročad stisniti po koteh in pod klopi. Ogenj se je razgorel v rdečo žerjavico, porazgubil se je dim, v hišah je zavelo toplo in prijetno.

Mladi so prihajali s smehom in šalo, postajali resni, ko je pogovor prešel na delo in zaslužek in v kasnih večernih urah prepuščali besedo starim, ki so premlevali svojo mladost, ugibali o bodočnosti in izrekali upe. Naj pa je kdo vzel v misel tega ali onega ranjkega, ki mu trudne kosti odpočivajo v senci zvonika svetega Martina, je pripovedovanje starin zavzelo grozljive oblike o strahovih in spominih, da si otročaji niso upali sami pred prag izprazniti mehurja, preden bi jih skrbne matere spravile v posteljo.

Fantinom pa so se ježili lasje in razklepale čeljusti v vernem poslušanju. Le ta in oni je hotel podvomiti v strahove, toda zataknilo se mu je v grlu, nerodno je izdavil besedo in ni imel moči prepričati o tem sebe in drugih. V gručah so odhajali iz hiš v pozni noči, zapeli in zaukali na vasi, da bi pregnali mršavico in plahost. Zatem so po skednjih in odrih rili globoko v mehko otavo, da bi jim moč noči in mraz ne mogla do živega.

•

Ledenica je bila polna do vrha. Zadnja plast ledu je bila na gosto obložena z bukovim listjem, da se je v prostoru bolje ohranila enakomerna toplota in bi ledu pomladna in poletna gorkota ne mogli razjedati. Na dolgo se je vlekla zima, vendar je dolina pričakala pomlad, ki je prinesla novih skrbi in dela.

Ozelenela je hribska goličava in podkvasta loka. Vzbrstelo je sadno drevje okoli vasi po sadih in vrtovih, hrastje in bukovje nad senožetjo, jelševje v Močilnikih in pod Ignom pa se je zavila v sveže zeleno listje. Razkošatila se je pomlad, privabila na solnce brez števila cvetov in bilk, listov in sadik, pognala na polje živino in ljudi, da si v potu obraza izgrebejo iz zemlje kruh, resast in trd, vendar potreben, da je ohranil vas pri moči in življenju.

Odbili so prva vrata pri ledenici in naložili prva dva voza. Kakor hrib sta bila vola Skadančevega Janeza, vendar sta s t[illegible] žavo premaknila na lepi ra[illegible] težki tovor. V potoku pod va[illegible] pa se je pot napela in dose[illegible] pod borovcem nad velikimi [illegible] vami tak strmec, da so mora[illegible] četveriti praznemu vozu.

V prvem mraku so prigna[illegible] Ločanci v potok do osem jarm[illegible] volov, pripregali, spregali, po[illegible] kladali vozovom in kričali [illegible] spehano živino, da je odmev[illegible] od vasi in borovca, dokler ni v[illegible] stekel po ravni cesti. Od tu [illegible] v četver vozili v kasnem mra[illegible] po pet ur do Peska nad Bazovic[illegible]

Še danes stoje v Bazovici v[illegible] liki hlevi s pokritimi lopa[illegible] kjer se je v tistih dneh nabra[illegible] v teku večera in noči do štirid[illegible] set voznikov s Krasa, Čičarije i[illegible] Brkinov, ki so zakladali Trst [illegible] drvmi, senom, ogljem in led[illegible] s tem, kar sta rodila njiva i[illegible] gozd in vsem, kar se je dalo n[illegible] ložiti na voz, kajti Trst je kupo[illegible] val vse; kupoval in plačal!

V Bazovici so vozniki nahr[illegible] nili in napojili živino in se[illegible] Zatem so polegli v hlevih po ja[illegible] lih in nastlanih tleh, spali nek[illegible] teri, drugi bedeli, se razgovar[illegible] jali ter čakali jutra. V prve[illegible] svitu se je pomikala komaj pr[illegible] gledna karavana z najrazlične[illegible] šim tovorom proti mestu.

(Konec v pondeljek)

Izbira poklica

"Kaj bo vaš sin, ko bo kon[illegible] šole?"

"Učitelj bo postal."

"Ali ima kaj smisla za peda[illegible] gogijo?"

"Da, že zdaj ljubi počitnice."

Velike Loče— mala vas

M. L.

Dve gladki, beli kolesnici s travo poraslim grebenom v sredi, ki stečeta pri Markovščini od glavne ceste, sta prevešeni preko Roba med mlečnikom in brinjem pod borovim gozdičem v dolino. Zgubita se v potoku med loko in vrtiščem, pa se prerineta med njivami na ravan, kjer se jima zgubi zeleno hrbtišče, da se zablešči pot še bolj bela in gladka. Še objame sosedne ledine in se ovinkoma vzpne mimo Štakarjeve ledenice med hišami, skednji in vrtovi v sredino vasi.

Velike Loče. Sedemnajst številk.

Skrita zakotna vasica, gnezdo strahov in duhov, starih šeg in navad. Vsedla se je na pobočje hriba, ki se je kot zadnji ostanek brdnega sveta raztegnil v palubasto dolinico, kateri je strme in odsekane meje na drugi strani postavil kameniti Kras. Obe strani hriba venčata s kristalno čisto vodo polnjena mrmrajoča potoka kakor srebrni opasici. Živahno migotajo nemirni brdni valčki med komaj opaznimi brezgovi po loški ravni proti kršnemu strmemu Grebenu, kjer se začenja Kras, ki s svojim stalno suhim žrelom že od pamtiveka golta brez oddiha poživljajočo mokroto.

Na plešastem hribskem temenu so razvrščene njive ločanske soseske, osojna in prisojna stran padata v stopničastih ledinah, meje so porasle s pritalnimi slivami, ki so njega dni s svojim sadom polnile Ločancu pletenke z žganjem, redile otročad in mu še pomagale do redkih grošev, da se je z njimi lahko sproti otresal davka in zakrival mršavo goloto.

Posamezne pobeljene in s slamo krite hiše se sramežljivo skrivajo med gostim zelenjem sadnega drevja in divjega kostanja, kajti v njih notranjosti še vedno kuhajo na starinskem zidanem ognjišču, za katerim čepi revščina in krade lačnim otrokom iz lonca nezabeljeno repo.

Kljub temu so se Ločanci do pred nekaj desetletji oklepali svojih domov. Le redkokateri se je napotil proti glavni cesti, ki pelje v svet. Vaščan je ostal tak, kot je bil morda v davnini: tršat, možakarski, značajen in pošten. Zlasti pošten!

Župnik Jamnik, ki je dolga leta pomagal svetemu Martinu pasti tudi ločanske ovce, mi je pred nedavnim dejal:

"Da, v tej romantični dolinici žive še nepokvarjeni, dobri in pošteni ljudje. Le revščina, revščina . . ."

Revščina Ločancu ni vzela dobre volje. Duhovitost mu je prirojena in domiselnost. Primešana je duhovitost, jedkost in zasmehljivo obračunavanje s pritepeno bedo, vendar ji s tem ne more do živega. S podvojeno hudobnostjo se mu zagrize v meso. Režeč jo prenaša Ločanec in potrpežljivo čaka na priliko, ko se je bo lahko otresel.

Izgledalo je, da se je taka prilika vendar ponudila. Dogodilo se je to pred nekako štirimi desetletji, ko je po beli kolovozni poti pridrdral v Loče dvovprežen koleselj.

Sedel je na njem bradati Bubnič iz sosednega Slivja, mož imeten in petičen. Preko gostilne in trgovine mu je seglo premoženje v obsežne njive, travnike in ledine, raztresene okoli Slivja in po bližnjih vaseh. Tudi v Ločah mu je pripadel del. In je še imel na vozu moža svojih let, tujega obraza in debelih udov. Gospod Dejak, mu je dejal Bubnič.

Kdo je bil gospod Dejak in odkod, ni bilo znano vaškim možem, ki jih je bil dal sklicati žu-

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarske obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Tel. Rockwell 6906

CHICAGO, ILLINOIS

Pišite še danes po CENIK SLOVENSKIH KNIJG

KNJIGE v angleščini...

NE ZAMUDITE TE PRILIKE po izvanredni ceni

NAJZANIMIVEJŠA ZGODOVINSKA KNJIGA

THE ILLUSTRATED WORLD HISTORY

1152 Strani — 1000 Fotografij

Ta knjiga obsega 1152 strani in ima okoli 1000 zgodovinskih listin in mnogo zemljevidov. Vsebuje najvažnejše dogodke iz prvih zgodovinskih časov, pa do današnjih dni. — TO JE NAJPOPOLNEJŠA ZGODOVINSKA KNJIGA. (Ta knjiga je posebno tudi zanimiva in koristna za učence v višjih šolah, ker jim v vsakem oziru pomaga pri njihovem učenju.)

ČUDILI SE BOSTE KO BOSTE KNJIGO VIDELI: VEZAVA je v najlepšem imitacijskem usnju.

Pomislite! Samo $1.50

PRESKRBITE SI TO KNJIGO ŠE DANES!

KNJIGARNA SLOVENIC PUBLISHING CO.

216 WEST 18th STREET NEW YORK, N. Y.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado. $6.00		Za Cicero in Chicago je.... $7.50	
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je.....$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....